

La gent d'Àsia Menor i la lluita per arrelar a Amèrica: la recerca de l'historiador Iorgos Topalidis

Ioanna Fotiadi

(Traducció: Joan-Andreu Martí Gebellí)

L'article, publicat al diari *I Kathimerini* (*El Quotidià*) l'11 d'abril de 2022, descriu la recerca de l'historiador Iorgos Topalidis sobre els immigrants grecs d'Àsia Menor que, abans, durant i després del Gran Desastre, van cercar un nou destí vital als Estats Units de Nord-Amèrica i sobre les seves dificultats per fer-s'hi un lloc; es troba en el següent enllaç: <https://www.kathimerini.gr/society/561801577/oi-mikrasiates-kai-o-agonas-na-rizosoyn-stin-ameriki/>



Fotografia: kathimerini.gr

Ioanna Fotiadi (Atenes, 1981) és llicenciada en Filologia Grega per la Universitat d'Atenes. Va realitzar estudis a la Universitat de Salzburg (Àustria) i va viure entre 2004 i 2007 a Alemanya, on va cursar el programa de postgrau «Literatura i mitjans de comunicació» a la Universitat de Bayreuth i pràctiques a la secció grega de Deutsche Welle. Ha col·laborat a *Die Welt*, ARD, ZDF, Mare, France 2, AFP, Espresso i altres mitjans europeus, sobretot amb temes relacionats amb la crisi i l'actualitat gregues. En el curs 2016-2017 va cursar el programa e-learning de la Universitat Nacional Kapodístrias d'Atenes (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) «Emigració contemporània i refugiats a Grècia».

«L'Andonis, un immigrant de Grècia a Amèrica, es pensava que era un autèntic grec i que els alatsatians¹ i tota la gent de l'Àsia Menor eren inferiors. L'Andonis treballava en un restaurant i cada vegada s'havia d'assegurar que el meu oncle, com la resta de "grecs otomans", entrés per la porta sud, que estava reservada als negres». La narració anterior, indicativa de les relacions entre els immigrants de la «vella Grècia»² i els d'Àsia Menor als EUA durant la dècada del 1930, prové d'un descendent dels primers immigrants d'Àsia Menor, que avui viu al nord-est dels EUA.

«Hi havia tres categories diferents d'immigrants: aquells que van arribar a principis del segle XX com a immigrants econòmics, els qui van emigrar per evitar el reclutament a l'exèrcit otomà i aquells que van fugir als Estats Units com a refugiats després del Desastre d'Àsia Menor o fins i tot abans a causa de les pressions que rebien», apunta per al nostre diari el senyor Iorgos Topalidis, investigador històric-sociològic, que ha realitzat més de

¹ Alatsata (en turc, Alaçati) és una ciutat de la costa est de l'Egeu, a 75 km d'Esmirna.

² El terme Ελλαδίτες, que traduïm per «de la vella Grècia», s'aplica actualment als oriünds de l'Estat grec per distingir-los de la resta de grecs (de Xipre, d'Alexandria, de Constantinoble, d'Austràlia, etc.); en el present text, emperò, l'oposició és amb la població grega situada ancestralment dins els territoris de l'Imperi Otomà, de Rússia, etc.

250 entrevistes amb grecoamericans d'origen minorasiàtic. «Molts habitants d'Imbros, Tènedos, Marmaràs i Tràcia oriental van marxar immediatament després de la Primera Guerra Mundial». Tanmateix, l'estricta legislació vigent entre 1919 i 1924 va obligar moltes famílies a viure separades durant molt de temps.

«És molt difícil determinar numèricament aquesta onada migratòria», explica ell mateix, que treballa al programa d'història oral Samuel Proctor de la Universitat de Florida. El registre que es feia a Ellis Island incloïa l'últim lloc de residència del nouvingut i no el lloc de naixement, de manera que la informació que ha arribat a les nostres mans no és fiable.



Jove immigrant grega a Ellis Island, Ciutat de Nova York, a finals del segle XIX. Fotografia: Wikipedia Commons.

Els immigrants d'Àsia Menor estableixen contactes ràpidament. «He localitzat 40 organitzacions en tots els Estats Units i 20 només a Nova York». Una de les més emblemàtiques és la dels Afthoniates de Marmaràs, fundada a Los Angeles l'any 1909. «La majoria s'instal·len a les grans ciutats i troben feina i habitatge a través de les seves xarxes de contactes». Molts treballen al comerç o obren restaurants; alguns menys, metges i advocats, continuen la seva professió. «És característic que l'editor del diari *Kópanos* (*Maça*) d'Esmirna segueixi publicant-lo amb el mateix nom a Boston», assenyala el senyor

Topalidis. «Als seus fills els ensenyen anglès, entre ells parlen *dimotiki*.» El turc torna només quan volen parlar d'alguna cosa d'amagat dels seus fills o sobre el menjar. «A les seves cases, fins avui, no sentiràs la paraula *dolmàs* sinó només *iapràkia* i *sarmades*».

Els immigrants de la «vella Grècia» se'ls enfronten de vegades amb recel i de vegades amb menyspreu. Els anomenen «fills de pare turc» i «turcòfons», mentre que els matrimonis mixtos són sovint no desitjats. «Els immigrants i refugiats “grecs otomans”, per ser acceptats com a americans blancs, sovint utilitzaven el que, en la meua tesi, anomeno narrativa hipergrega de la irreprotxabilitat» declara al nostre diari l'investigador de quaranta-tres anys. «La narrativa va posicionar els “grecs otomans” com a superiors socioeconòmicament als grecs als EUA; mitjançant l'ús d'aquesta narrativa, els “grecs otomans” van negociar l'espai ideològic de la seva autoidentificació, primer com a grecs i després com a blancs americans, a través del que va sorgir com una identitat grecoamericana a mitjans de la dècada del 1920». Com a mecanisme de defensa, doncs, els «greco-otomans» intenten demostrar que són més intel·ligents i treballadors, que tenen arrels «més antigues». «És impressionant, doncs, que no només hi hagués una divisió entre la gent de la “vella Grècia” i la d'Àsia Menor, sinó també entre greco-otomans segons el seu lloc d'origen.»

Tot aquest intent va provocar un trauma intergeneracional. «Vaig haver d'empènyer-los perquè acceptessin parlar», diu el senyor Topalidis, «no volien evocar records desagradables, mentre que molts se sentien malament perquè les seves famílies no encarnaven el somni americà.»

Era un deute

Va ser un discurs del professor Konstandinos Fotiadis a la Universitat de Connecticut sobre l'hel·lenisme del Pont³ que va empènyer el fins aleshores microbiòleg Iorgos Topalidis a fer un gran canvi. «Ens vam traslladar en família als EUA quan jo tenia deu anys», explica el senyor Topalidis al nostre diari; «les famílies dels meus pares s'havien establert a Drapetsona i Kastorià, però tots dos havien vingut d'Àsia Menor i del Pont. Als EUA, la família va conservar molts hàbits grecs i vincles amb l'associació de pontis més propera. Iorgos Topalidis estudia biologia i microbiologia, alhora que participa dinàmicament en les activitats del Centre d'Estudis Grecs de la universitat i posteriorment a la National Hellenic Student Association. «Durant una dècada vaig treballar com a microbiòleg i vaig visitar la universitat per assistir a conferències, com la de Fotiadis, que va assenyalar que ningú no s'havia ocupat de la migració dels grecs d'Àsia Menor als EUA». Així, l'any 2007 decideix assumir aquest deute pendent amb la Història. Des del 2015 es troba a Florida, on imparteix classes d'Història i estudia exclusivament la identitat dels immigrants d'Àsia Menor. Al maig farà una altra ronda d'entrevistes a l'estat de Texas.

³ El Pont, antigament Pont Euxí, és el Mar Negre; el terme designa les poblacions gregues establertes, generalment des de temps remots, a les ribes d'aquest mar, sobretot a les d'Àsia Menor i de l'antiga Rússia.